

EKUMENSKI SIMPOZIJ U MARIBORU
(24.—26. IX 1974.)

Sporost ili opreznost

Sa strane nam se rado prebacuje da nismo još ništa učinili u našoj domovini na području ekumenizma, iako smo baš mi, zbog svoga geografskog položaja i zbog svoje prošlosti i sadašnjosti, pozvani, prilikama čak prisiljeni, da aktiviramo sve svoje snage u tom duhu. Poziva nas k tome i koncilski dekret o ekumenizmu (Unitatis redintegratio) i aktivnost pape Pavla VI. koji se nije uplašio pred nikakvim žrtvama samo da se sruši zid nepovjerenja između kršćanskog Istoka i Zapada. Čak se moglo čuti sa »službenog« mjestu da kod nas ekumenizam »spava«.

Prigovori su djelomično opravdani, iako ima sve to svoje duboke razloge. Tko ozbiljno shvaća ekumenizam i pozna našu prošlost i sadašnjost, lako dolazi do spoznaje da je u toj stvari nemoguće nešto postići preko noći, ako želimo zaista nešto zdravo i solidno, čestito i trajno.

U nekim se krugovima i krajevima taktizira i čeka pravdajući se: »Neka druga strana prva počne.« Ta se parola često mogla čuti na jednoj i drugoj strani sugovornika. Takvo rezoniranje, razumje se, nije ni pravilno ni kršćansko. Tko je Božji, tko zaista voli istinu i Krista taj će učiniti sve da se stvar pokrene s mrtve točke, pa makar morao u tu svrhu »žrtvovati« nešto osobnog ponosa ili fiktivnog prestiža.

Treba iskreno priznati činjenicu, da ni na jednoj strani nema dovoljno oduševljenja za pristupanje akciji u tom pravcu, u pravcu istinskog ekumenizma, a još manje spremnost nadvladati vjekovne predrasude i propagandne parole, koje su često ubacivali oni koji ne žele ni crkveno ni vjersko jedinstvo, kojima nije stalo za istinski mir među narodima.

Zaboravlja se, na jednoj i na drugoj strani, na Kristovu poruku (Lk 9, 62) da treba gledati naprijed, a ne uvijek jedni drugima govoriti o prošlosti i grijesima prošlosti... To rađa optužbe koje stvaraju neraspoloženje i ruše i ono malo što se eventualno izgradilo. Tko želi istinsku sretniju budućnost i realizaciju Kristovih poruka, napose one o punom jedinstvu (jedan trs, jedno stado, jedno Mistično tijelo) vjernika, Kristovih sljedbenika, mora zaboraviti prošlost i »orati« budućnost!

Prije nekoliko godina učinjen je pokušaj neke suradnje između naših vjerskih časopisa na sastanku glavnih urednika iz Beograda, Zagreba i Ljubljane... Iako se tada pokazalo prilično dobre volje, ipak je sve skupa brzo »zaspalo«, čak se u pojedinim slučajevima iznevjerilo. Do ponovnog razgovora uopće nije više došlo, iako je bilo zaželjeno...

Ali kraj svih tih neuspjeha ipak rad i dobra volja, barem kod pojedinaca, ni na jednoj strani nije potpuno nestala. Kad to danas kritički promatramo, moramo priznati da je to bilo čak dobro, jer se tako sve skupa prirodnije, iako polaganije, razvijalo i sazrijevalo.

Već se davno porodila misao i želja da se sastanu predstavnici naših teoloških visokih škola, katoličkih i pravoslavnih, pa da prijateljski, kao braća, nakon međusobnog upoznavanja i uspostavljanja povjerenja, pristupe među-

sobnom informiranju i raspravljanju o zajedničkim teološkim problemima u duhu suvremenih potreba naučnih dostignuća i istinskog ekumenizma, a i humanizma. Svima je odmah bilo jasno da se s međusobnim optuživanjem i sumnjičenjem ne može napredovati, jer je to otrov koji uništava sve. Zato je u početku bilo zaključeno da se na takvom eventulanom sastanku izbjegava svaka polemika i nadmudrivanja ili propagandni manevri, a da se i o spornim pitanjima raspravlja ozbiljno, naučno i u duhu bratskog razumijevanja. Treba da upoznamo što jedna ili druga strana misli i naučava o pojedinim problemima. Sve treba bazirati na božanskoj objavi i na vjekovnom zajedničkom naučavanju Crkve, bilo na Istoku bilo na Zapadu. Iskreno traženje Krista i njegove poruke suvremenom će čovjeku eliminirati mnoge probleme koji se danas smatraju spornim i neprimostivim. Često se naime radi samo o različitom izražavanju, dok je stvarna razlika samo prividna.

I dogodilo se, što pesimisti nisu očekivali a negativni elementi nisu željeli (treba iskreno priznati da je bilo i takvih!), nakon dugotrajnih, ali ozbiljnih, pregovora i dogovora prošle godine došlo je do prvog rezultata tih nastojanja i dobre volje s obe strane: u Mariboru su se sastali zastupnici — profesori i studenti — svih naših teoloških fakulteta i većine bogoslovija. Svaki je fakultet dao po tri predavača. Predavanja su održana u prostorijama mariborske bogoslovije od 24. do 26. IX 1974. g. Organizator je bio ljubljanski teološki fakultet, a pokrovitelj mariborski biskup dr Maksimilijan Držečnik, koji je predsjednik Vijeća za ekumenizam pri BKJ.

Zašto baš u Mariboru?

Nije slučajno da je baš Maribor izabran kao mjesto prvoga teološkog ekumenskog simpozija u našoj zemlji. Tamo je prije više od 100 godina njegovao i širio ekumensku ideju veliki biskup i rodoljub Anton Martin Slomšek (1800.—1862.; vidi »Blagovest« XXXVII — 1968., str. 6.). Istina, tada je ta ideja imala drugo ime. Neki to omalovažavaju zaboravljajući da se svaka ideja vremenom kristalizira i prilagođuje potrebama dotičnog vremena. Taj veliki biskup je osnovao Bratovštinu sv. Ćirila i Metoda, crkveno udruženje, koje je trebalo tu ideju ponijeti među najšire narodne slojeve (sasvim suvremeno!) i svu akciju produhoviti svagdanjom molitvom za veliku ideju jedinstva kršćana. Sve je stavio pod zaštitu nebeske Majke, presvete Bogorodice, koju jednako štuje kršćanski Istok i Zapad, i slavenskih apostola svete braće Ćirila i Metoda, koji su jednako zadužili slavenske narode kako na Istoku tako i na Zapadu. On je bio svjestan da je razdor među kršćanima grijeh i posljedica grijeha. Zato je smatrao da je za uspostavljanje jedinstva najprije potrebno istinsko obraćanje na jednoj i na drugoj strani. A za obraćenje je, uz dobru volju, molitvu i dobra djela, potrebna i posebna Božja pomoć — milost.

Spomenuta Bratovština se kasnije spojila s međunarodnom akcijom Apostolata sv. Ćirila i Metoda, koja je uz sve ciljeve Bratovštine imala pred sobom i težnju za aktivnim sudjelovanjem i susretima razdvojene kršćanske braće (u prvom redu slavenske: katolika i pravoslavnih).

Kao rezultat toga nastojanja nastali su poznati međunarodni teološki susreti na Velehradu u Moravskoj, gdje je, prema predaji, bilo sjedište Metodove nadbiskupije. A u Olomoucu je tada bio veliki pobornik nastojanja za crkveno jedinstvo nadbiskup Antonin Cyril Stojan, osnivač Apostolstva sv. ĆM (vidi »Blagovest« XXXVI—1967., str. 149.). Velehradski kongresi su postavili temelje (iako je to malokome poznato, još manje priznato) suvremenom ekumenizmu solidnim teološkim raspravama u duhu međusobnog poštivanja i razumijevanja. Jedan od najvažnijih suradnika na tim Velehradskim kongresima bio je profesor ljubljanskog teološkog fakulteta i naučnik svjetskog glasa dr Franc

Grivec. Na njegovu inicijativu u Ljubljani je počeo izlaziti list »Kraljevstvo Božje«, koje je kao organ ACM programiralo pomirenje i prijateljstvo među razdvojenom kršćanskom braćom.

Istina, suvremeni ekumenizam ima mnogo šire dimenzije, ali bi bilo sasvim pogrešno zbog toga potcjenjivati prijašnja nastojanja. Bez traženja najboljeg načina, ne bismo mi danas imali ovako izgrađenih temelja ekumenizma, iako ni danas još nismo sve iskristalizirali i precizirali. Još uvijek ima mnogo traženja i pogrešaka: bilo zbog uskogrudnosti bilo zbog zaboravljanja na principe preko kojih se ne može prijeći. U toj ekumenskoj akciji potrebno je uvijek imati pred očima aksiom: treba znati sjediniti principijelnost, nepovrijedivost božanske objave i širinu Kristove ljubavi te slobode u Bogu. Samo istina, vječna istina, može nas osloboditi tereta prošlosti i trajno sjediniti u Bogu i božanskoj ljubavi.

Simpozij

U pripravnim razgovorima bilo je odlučeno da se na tom prvom našem teološkom ekumenskom simpoziju raspravlja o temi: »Pastoralni problemi kršćana u Jugoslaviji u odnosu na sakramente, a posebno na Euharistiju«. Svaki teološki fakultet preuzeo je obavezu za tri predavanja. Tako je i bilo.

Organizaciju simpozija je preuzeo ljubljanski teološki fakultet sa svojim ogrankom u Mariboru, gdje ima među mlađim profesorima nekoliko oduševljenih ekumenista i stručnjaka. Treba priznati da je bila organizacija zaista na visini, a i opskrba sa smještajem, što je sve financirala mariborska biskupija u suradnji s ljubljanskom nadbiskupijom.

Kod predavača i diskutanata, naročito prvi dan, osjećalo se da je to prvi takav sastanak pa se u razgovoru ponekad prelazilo na pitanja koja nisu bila u vezi sa samom temom. Predavači su se pak potrudili da doprinesu zajedničkom rješavanju suvremenih problema koji jednako tište katolike kao i pravoslavne. Iako su debate bile žive, samo se par puta osjetilo da pojedinci, možda više podsvjesno, prelaze u polemiku, a i preko svega toga se mirno prešlo u bratskom i stručnom razumijevanju.

Naši vjerski listovi (Družina, Glas koncila, Pravoslavlje) opširnije su izvjestili o pojedinim predavanjima i diskusiji, pa se na to ovdje nećemo osvrnuti. Da je taj simpozij bio zaista pozitivan i korak naprijed u našim međusobnim odnosima, a i na stručnom teološkom području, suglasno je mišljenje svih učesnika. Zato je i odlučeno da se takav simpozij sazove ponovo, i to nakon dvije godine, kako bismo imali više vremena za svestranu pripravu, za predavanja i za samu organizaciju. Zajednička želja sviju bila je da se idući simpozij održi na području ljubljanske nadbiskupije. Također je bilo zajedničko mišljenje da bude manje predavanja a više vremena za diskusiju. I da bude sve usmjereno na praktičnu primjenu: na pastoralni rad jedne i druge Crkve. Problem Euharistije i evangelizacije u suvremenom svijetu od bitne je važnosti kako za katolike tako i za pravoslavne.

Sa simpozija nije upućena svijetu nikakva rezolucija ni poruka. To nije bilo ni predviđeno. Bio je to naime mali korak, ali solidan, na izgradnji našeg domaćeg ekumenizma i suradnje na našem terenu. Lako je teoretizirati i raspravljati daleko od realnosti i praktičnog života, ali je teško realizirati teoriju među konkretnim ljudima i u konkretnom životu. Zbog toga su se našli »nevjerni Tome« koji su nas zajedljivo pitali: Hoćemo li uskoro dočekati realizaciju sjedinjenja odvojenih Crkava? A ima i takvih koji strahuju već zbog samog sastanka i razgovora da će se nadmudrivanjem ili nadglasavanjem prisiliti jednu ili drugu stranu na kapitulaciju. Međutim, takvi prigovori i takva strahovanja su bez ikakve osnove. Takav teološki i ekumenski simpozij ne donosi nikakve odluke nego pripravlja put boljem međusobnom razumijeva-

nju i treba da sruši mnoge predrasude koje su nastale kroz vjekove zbog međusobnog nepovjerenja i nepoznavanja.

Sud o tom prvom teološkom ekumenskom simpoziju u nas možemo izraziti kratkom rečenicom: »Bogu hvala! Zadovoljni su učesnici, zadovoljni su i najodgovorniji na jednoj i na drugoj strani. To znači da se možemo radovati i nadati da će se u tom duhu i nastaviti.«

Al. Turk

PALESTINA — LITURGIJA — ŽIVOT

Pružila mi se rijetka sreća posjetiti Svetu zemlju. Samo je jedna na kugli zemaljskoj i s njom se nijedna druga ne može mjeriti. Prilika je bila takva da sam, u dragom društvu brata po krvi i franjevačkog mladomisnika Nediljka Jerkan, u samih šest dana prošao kroz glavna palestinska svetišta slaveći u njima Euharistiju. Duhovni mi je vođa uz Bibliju bio o. Berard Barčić sa svojom knjigom »S Pavlom VI u Kristovoj domovini« (Makraska 1965). Zatim sam dvanaest dana proveo kod subraće tik uz Genezaretsko jezero gdje Bračanin o. Jeronim Brizić njeguje plantaže voća i povrća. Svakog sam jutro rano misio uz crkvu na »Gori blaženstva«. Nezaboravni su mi zauvijek ostali silasci s brda k jezeru u kojemu se odrazivao žar jutarnjeg sunca kasne, ondje još uvijek tople jeseni. Imao sam prilično vremena ne samo da gledam očima i srcem nego također i da čitam i razmišljam.

Zadnji mi je vanjski poticaj za pohod Svetoj zemlji bio susret s jednim našim mladim franjevcem u domovini koji se bio tek vratio iz Palestine. Oduševljeno mi je govorio kako bi je morao posjetiti svatko koji želi o Evandjelju misliti i govoriti kontrektno, doživljeno. Imao je pravo. Čak je Renan zapisao da je Palestina 5. Evandjelje. Ona, kao i četiri Evandjelja, mogu svakoga zaista duhovno obogatiti.

Postoji mnogostruka sličnost i veza između evanđeoskih spisa i Svete zemlje. Ne mislim samo da nam ona pruža stvarnu pozornicu gdje se odigralo sve ono što je naš Gospodin činio i učio. Pala mi je na pamet i ova usporedba za spomenutu sličnost: kroz zapisanu riječ evanđelista treba prodrijeti u smisao Isusovih djela i govora, u njegovo otajstvo. Nije to lako i čitav život možemo u tome napredovati ali nikada posve uspjeti. I u Kristovu domovinu moramo ponirati kroz sadašnji njezin izgled. Ljuska joj je često opora i goraka.

Malo je koji pedalj zemlje o kojemu bismo sa sigurnošću mogli reći da ga je gazila noga Bogo-čovjeka. Poznata je tvrdnja da je Palestina, unatoč tolikih stoljeća i svega što su joj ona nanijela, približno ista kao i prije dvije tisuće godina. To je više-manje istina s obzirom na način istočnjačkog života, ali i taj se sve više mijenja industrijalizacijom, modernizacijom poljoprivrede i urbanizacijom. Dakle, i kroz sadašnji izgled Izraela kao države treba proniknuti u prilike Isusova života i u njih se uživjeti.

* * *

Taj me sadašnji izgled Palestine dosta smetao. Po gradskim ulicama na svakom koraku susrećeš crnim kaputom i klobukom odjevene ili barem kakvom kopicom pokrivene židovske zelote. Uz zvukove se betlehemskih i drugih zvona miješa i glas mujezina, često prenašan gromoglasnim megafonom. Istina, i jedni i drugi vjeruju u jednoga, pravoga Boga i s pravom se ističe da su nam židovi i muslimani bliži od pripadnika naravnih religija. No ipak je,